

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

מא.

עין משפט נר מצוה

בז א מיי פירד מל' אל הלכה ה סמנ עשין מד"ס ב טו"ע יו"ד סי' שלה ספי"ח :

תוספות

שפירא. עור מבושל שאוכלין עליו ונשאין אותו עובדי דרכים עמם: דמא ביה. שיש בו דעה: דא לא קני. דעה מה קני: הכולל לכל עונות: הרופא לכל מחלותיו: חוזר לידי עולמו. דבריו מהלכה כשנפלא וימר מלפני שחלה: תליסר אפי' הלבנת. י"ג פנים של הלכות משנה: אהה עשית את חייא. כלומר למדת לו: למשפטיה. כלומר כשעמדו בדימוי להפסיק הכל עבדים: להביא עליהם מה שזו: גברא אדס גדול: גירדא וזבא. פד קטן: אישיות. נגעת כמו: קמא טיטא חלקיה בנא קמא (דף ז'): אקרוקא. לפדע: שחלצתו חמה. שחוק חממותו ועדיין הוא חולה:

פירוש הרא"ש

שפירא. עור לטן עליו: דמא קני. דעה: שמשבח למודו. עלומיו קא דרש שנעלם ממנו למודו: תליסר אפי' הילבנת. ד"ג פנים היה שנה הלכות: אהה עשית לחייא. כל המלמד חצרו חולה [נסהדרין טז]: כליו נשאו דמאי עשו: אהה גברא גבוה. אדס גדול וגבוה: רביס גירדא וזבא. פד קטן: אשיות. נגהל כמו [יומא כג]: חול טיטא חלקיה: אקרוקא. לפדע: שחלצתו חמה: דברא קשיא לעינא. וכן נמי למחוס הראש שטעב אדס להס: פרוקא. שלח:

ושטית. עור לאכול עליו: בלא מלה ובלא רב. דמלפת זהו: רב. שומן: דמא ביה בולא ביה. מי שיש בו דעת כמי שיש בו הכל שאינו נחסר כלום: דא קני מה חסר. מי שקנה דעת אינו חסר כלום: חוזר לימי עלומיו. דנעשה כמיוק של טעם טעם חטא:

שנא' רופס. כלומר כשעת רטוב ופס כמו [פרו ורבו] מתרגמין פשוט וסג: **מוער.** מן החולי יסוב כמו שהיה בימי עלומיו: כל משכבו הפכה בחלו. כל סדר הכעת למודו המסודר לו נהפך לו בחלו ומשכמו: פליסר **אפי' הלכא.** שהיה שונה למודו ד"ג פנים: שיא' אולו ליה. ששכח: קלא. כוכב: אהה עשית אוסי ואס חייא. דגמר לו דכל המלמד את בן חצרו מורה מעלה עליו הכחב כאילו עשאו שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן: **סל מושלין** זו. להמיתו אפי' וצו אפילו ימוס: **למשפטיך עמדו היום** (כ) כל עבדיך. כיון שנשפט בישיבה של מעלה הכל נעשו עבדי של הקדש ליפרע הימנו: **גברא גבוה** הו רביס גירדא וזבא. פד קטן: אישיות. נגעת כמו: קמא טיטא חלקיה בנא קמא (דף ז'): אקרוקא. לפדע: שחלצתו חמה. שחוק חממותו ועדיין הוא חולה:

תורה אור השלם

1. וְגִבְרָתָא אֵת אִיבִידָא אִשְׁרֵי יִשְׁלָחוּן יְיָ בְּךָ בְּרִיבָא וּבִקְצָא וּבְעִירָא וּבְחִירָא בְּלִי וְתָן עַל בְּרִיךְ עַל מִצְוֵיךָ עַד הַשְׁמִידוֹ אֲתָרָהּ: דברים כח מה
2. וְהַטָּה לְכָל עֲבוּדֵי הַפֶּה לְכָל תַּחֲלָאִי: תהלים קג ג
3. רָטַב בְּשֶׁר מִנְעֵר יִשׁוּב לִימֵי עֲלֻמִּי: איוב לג כה
4. יְיָ יִסְדְּנוּ עַל עֵרֶשׁ דָּוִי כַּל מִשְׁכְּבוֹ הַפֶּתַח בְּחִלּוֹ: תהלים מא ד
5. הֵן גִּרְשֵׁת אֲתִי הַיּוֹם מִעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵי אֲשֶׁר וְהִיטִינִי עַל הָאָרֶץ וְהָיָה כֵּל מִצְאִי יִהְיֶהנִי: בראשית ד יד
6. לְמִשְׁפָּטֶיךָ עֲמַדוּ הַיּוֹם בִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ: תהלים קיט צא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך:

הגהות הגר"א

[א] גמ' קשיא לעינא ולאשתא כל"ל וועי בפירוש הרא"ש:

מוסף רש"י

נקטינן. מסורת מאבותינו, מנהג מרביתנו (עובדין). א. אמר רב יוסף לא שמי' לי דמא שמעתא. רב יוסף חלה ושמה תלמודו והיה אפי' תלמודו מזכיר (עובדין סא. עג. סוכה ד. וכו') נדה לס. שחלצתו חמה. שלפמו, נטלה מגופו חמה. הוא החלי הקדמו, נלחמו לשון (השע"ה) חלן מהס (ברכות דל).

ושמיה' בחוסר כל א"ר אמי אמר רב בלא גר ובלא שלחן רב חסדא אמר בלא אשה רב ששת אמר בלא שמש רב נחמן אמר בלא דעה תנא בלא מלח ובלא רבב אמר אביי ⁽⁶⁾ נקטינן אין עני אלא בדעה במערבא אמרי דדא ביה כולא ביה דלא דא ביה מה ביה דא קני מה חסר דא לא קני מה קני אמר ר' אלכסנדר א"ר חייא בר אבא אין החולה עומד מחליו עד שמוחליו לו על כל עונותיו שנאמר ² החולה לכל עונותיו הרופא לכל תחלואתיו רב המנונא אמר חוזר לימי עלומיו שנאמר ³ רופש בשרו מנוער ישוב לימי עלומיו ⁴ כל משכבו הפכת בחליו אמר רב יוסף לומר דמשכבו למודו רב יוסף חלש איעקר ליה למוריה אהדריה אביי קמיה היינו דבכל דוכתא אמרינן ⁵ אמר רב יוסף לא שמי' לי דמא שמעתא א"ל אביי את אמריתא ניהלן ומהא מתניתא אמריתא ניהלן כי הוה גמיר ר' תלת עשרי אפי' הילכתא אגמריה לרבי חייא שבעה מנהון לסוף חלש רבי אהדר ר' חייא קמיה הנהו שבעה אפי' דאגמרי' שיא אודו הוה ההוא קצרא הוה שמי' ליה

לרבי כדוהו גרים להו אול ר' חייא וגמר יתהון קמי' קצרא ואתא ואהדר יתהון קמי' רבי כד הוה חזי ליה רבי להווא קצרא א"ל רבי אתה עשית אותי ואת חייא א"ד הכי קא"ל אתה עשית את חייא וחייא עשה אותי וא"ר אלכסנדר א"ר חייא בר אבא גדול נס שנעשה לחולה יותר מן הנס שנעשה להגניה מישאל ועזריה של חגניה מישאל ועזריה אש של הדיוט והכל יכולים לכבותה וזו של חולה של שמים היא וזי יכול לכבותה וא"ר אלכסנדר א"ר חייא בר אבא ואמרי לה אריב"ל כיון שהגיע קצו של אדם הכל מושלים בו שנא' ⁵ והיה כל מוצאי ירנגי רב אמר מן הדין קרא למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך רבה בר שילא אמרו ליה שכיב גברא גבוה הוה רכיב גירדא וזבא מוטא תיתורא איסתויט שדייה וקא שכיב קרי על נפשיה למשפטיך עמדו היום שמואל חזיה להווא ⁽⁶⁾ (קרוקיא דעקרבא) יתיבא על אקרוקא ועברה גברא טרקא גברא ומיית קרי עזיה למשפטיך עמדו היום אמר שמואל אין מבקרין את החולה אלא למי שחלצתו חמה לאפוקי מאי לאפוקי הא דתניא ר' יוסי בן פרטא אומר משום ר' אליעזר אין מבקרין לא חולי מעיים ולא חולי העין ולא מחושי הראש בשלמא חולי מעיים משום כיסופא אלא חולי העין ומחושי הראש מ"ט משום דרב יהודה דאמר רב יהודה דיבורא קשיא לעינא [א] ומעלי לאישתא אמר רבא האי אישתא אי לאו דפרווקא דמלאכא דמותא מעלי

בחזירא

שרבו נוטפין אינו מטהר אלא במקום שהיה מהלך מתחלתו אצל במקום שנתרחצ אינו מטהר אלא באשבורן. ואע"ג דליכא לאימור איפכא דלרביה דהשק הנהר קאי אצל רביה בגומת המעיין אפי' גנתרחצ כשר מניקט לחומר עדיף ועוד דמשמע דתוספתא לאומר דמנתי קיימא. מיהו סהדות דרבי אלעזר בר לוקו אפי' לפי שיטה זו ודאי משמע דאפי' אמקום שנתרחצ הנהר קאי דכל שרבו וזחלין כשר דליכא לאימור דלרביה במקום משך הנהר קאי ואשמעינן רבותא שאע"פ שלא רביה במקום גומת המעיין אלא במקום שנמשכו מימיו כשר דלכתי פשיטא וכי ג' טיפי מים יפסלו פרט: תנן במס' מקואות (פ"ה מ"ה) הנוטפין שעשאן וזחלין כלומר שהמשיכן סומך אפי' מקל ואפי' קנה ואפי' צל ואפי' זכה כלומר גודר בפנים בללו והוה להו באשבורן ומטהרין ר' יוסי אומר אין מחליין בדבר המקבל טומאה כלומר אין עושין בו גדר וק"ל כר' יוסי ותנן נמי (סס מ"ד) שהמים מטהרין בזה וזחלין ותנן נמי (פרה פ"ח מ"ט ומקואות פ"ה מ"ח) המים המוכרין פסולין למי חטאת וכשרין לנציילה ומטהרין בזה ואלו הם המים המוכרים המלוחין והפושרין: ושטית. עור לאכול עליו: ובלא רב. שומן: דמא ביה בולא ביה. מי שיש בו דעת כמי שיש בו הכל שאינו נחסר כלום: דא קני מה חסר. מי שקנה דעת אינו חסר כלום: חוזר לימי עלומיו. דנעשה כמיוק של טעם טעם חטא:

רפואה